

יבמות פט ערב שבועות

משה שווערד

1. ערוך לנר מסכת יבמות דף פח עמוד ב

בגמרא אי הכי נמצא זה מחזיר גרושתו. ק"ק מאי קושיא דלמא לאיסור א"א דבמיתה חששו שמא יבא להתיר אבל לאיסור מחזיר גרושתו דבלאו גרידא לא חששו וצ"ל דסמיך אמה דפריך לעיל (פב א) מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת, ועיין מש"כ שם ולקמן (קט א) דלמסקנא מחלקינן בין איסור לאו לאיסור כרת אבל לשון אי הכי קשה דכ"ש דשייך גזירה טפי אי איירי בלא גט דנראית כא"א וגם לשון נמצא זה מחזיר גרושתו משמע דבאמת מחזיר גרושתו ולא משום מראית העין דוקא, ולכן לולא פ"י רש"י הי' נ"ל לפרש ע"פ מה שנראה לעיל (נב א) דכמו דפוסל ריח הגט לענין כהונה כמו כן פוסל גם לענין ייבום וא"כ י"ל דגם לענין בעלה שלא להחזירה פוסל מדרבנן ומקשה מכח ריח הגט כמו בקושיא שניי', וע"פ פ"י זה יתורץ ג"כ מה שהקשה הריטב"א אמה דפריך אי הכי סיפא נמי דלמה פריך נימא דגירש זה ונשא זה בלאו ה"נ ה"ל למפרך שיאמרו דמחזיר גרושתו מן האירוסין ע"ש, וע"פ פירושינו א"ש ד"ל דלאיסור לאו לא חששו אכן כל זה דוקא ע"פ פ"י רש"י בענין ריח הגט ועיין מש"כ לקמן:

2. רש"י מסכת יבמות דף פט עמוד א

סיפא - לגבי קידושין ודאי כדקאמרת דלא בעיא גט ודקשיא לך שמא יאמרו גירש זה וקידש זה כו' לא אתי למימר הכי [1] אלא אמרי מדנפקא בלא גט קידושי טעות הוה כגון על מנת שאני כהן ונמצא ישראל.

3. תוספות מסכת יבמות דף פט עמוד א

אמרי קידושי טעות - פ"י בקונטרס כגון ע"מ שאני כהן ונמצא לוי וקשה דאם כן היכי פריך רישא נמי נשואי טעות הא אמרי' לקמן דאין תנאי בנשואין [2] ואר"י דקידושי טעות היינו שסבורה שמת בעלה ולא מת כמו שהוא אמת והשתא פריך שפיר רישא נמי נשואי טעות וא"ת ולימא טעמא דסיפא משום קדושי טעות דכהן ונמצא לוי ולא יוכל להקשות מרישא דאין תנאי בנישואין ואר"י דקידושי טעות לא שכיחי דלא חיישינן לשמא יתלו בקידושי טעות ורבי עקיבא לחודיה הוא דחייש להכי לקמן בפרקין (דף צד): גבי רבי עקיבא מוסיף אף אשת אח ואחות אשה אבל רבנן לא חיישי.

4. חידושי הריטב"א מסכת יבמות דף פט עמוד א

והא דאמרינן רישא דעבדא איסורא, לא סוף דבר דעבדא איסורא ממש שנבעלה אלא כיון שנכנסה לחופה אף על פי שלא נבעלה, דהא לא שרינן בסיפא אלא כשנתקדשה בלבד, וכן אתה אומר בדר' יוסי בן כיפר דכל שנכנסה לחופה נשואין היא ואסורה לראשון, דכל היכא דביאה פסלה חופה פסלה וכדאמרינן גבי י"ש חופה לפסולות.

5. תוספות מסכת יבמות דף פט עמוד א

מאי טעמא תקינו לה רבנן כתובה כו' - אף על גב דקי"ל כתובה דאורייתא שכותבין בכתובות כסף זוזי מאתן דחזו ליכי מדאורייתא הכא אמר ר"י דה"פ מ"ט תקינו לה רבנן לאלמנה כתובה שהיא דרבנן לד"ה משום שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכי נמי אפי' בתולה שיש לה כתובה מן התורה קנסוה בכתובה כדי שתהא קלה בעיניו להוציאה ...

6. שערים מצויינים בהלכה

דף פט. מ"ט תקינו לה רבנן כתובה כו'. משמע דכתובה היא מדרבנן. והתוס' כתבו אע"ג דקי"ל כתובה דאורייתא, דכותבין בכתובות כסף זוזי דחזי ליכי מדאורייתא, הכא הכי פירושו, מ"ט תקינו לה רבנן לאלמנה כתובה שהוא מדרבנן כו'. אבל הרמב"ם (אישות פ"י ה"ז, ופכ"ד ה"טז) כתב, וחכמים הם שתיקנו כתובה לאשה, כדי שלא תהיה קלה בעיניו להוציאה. ובהגהות מיימוני (שם) הביא פוסקים דס"ל דכותבת בתולה

דאורייתא. והרמ"א (אהע"ז סי' סו ס"ו) כתב, דמשערים המאטים של בתולה והמנה של אלמנה בזווי דאורייתא שהם ח' פעמים יותר, ומה"ט כותבין דחזי ליכי מדאורייתא. ופ"י בבית שמואל (שם ס"ק יד) דעצם חיוב הכתובה ס"ל דהיא דרבנן, אלא שמשערים בזווי דאורייתא.

ב"ד מתניין לעקור דבר מן התורה

7. חדושי הרשב"א על מסכת נדרים דף צ/ב

ומסתברא לי דתנאי ב"ד כדי שלא יהיו בנות ישראל פרוצות ומפקיעות עצמן מידי בעליהן, ומשום מיגדר מלתא תקון הכי, דב"ד מתניין לעקור דבר מן התורה כל היכא דאיכא משום מיגדר מלתא, כדאיתא ביבמות ר"פ האשה רבה (צ, ב) דשקלו וטרו בה בהאי מלתא אי ב"ד מתקניין לעקור דבר מן התורה אם לאו, ואמרינן תא שמע אליו תשמעון (דברים יח, טו) אפי' אומר לך לך עבור על אחת מכל מצות האמורות בתורה כגון אליהו בהר הכרמל הכל לפי שעה שמע לו, אלמא מתניין בכל מקום, ודחינן מיגדר מלתא שאני. ואתי למיפשטא תו מהא דאמר ר' אליעזר בן יעקב שמעתי שב"ד מכין ועונשין שלא מן הדין, ולא לעבור על דברי תורה אלא לעשות סייג לתורה, ומעשה באחד שרכב על סוס בשבת והביאוהו לב"ד וסקלוהו מפני שהשעה צריכה לכך, ודחינן נמי משום מיגדר מלתא. אלמא כל היכי דאיכא למיגדר בהא ב"ד מתניין לעקור דבר מן התורה, ולא שחכמים עוקרין דבר מן התורה מדעתן, אלא אחת ממצות התורה היא לשמוע אל דברי השופט אשר יהיה בימים ההם, וכל שהן רואין להתיר לצורך מותר מן התורה, והכא נמי משום מיגדר מלתא שלא תהא כל אחת אומרת טמאה אני לך ומפקעת עצמה מיד בעלה, עמדו וגדרו והתנו שאפי' היה כדבריה שתהא מותרת בין לבעל בין לתרומה. וכ"ש לגירסת מקצת ספרים שהם גורסים שם אלא מיגדר מלתא שאני, כלומר שהאומר ב"ד מתניין בכל מקום לעקור דבר מן התורה הוא דאמר הך, ולומר שאפילו תרומה דאורייתא משום דלמא פשע אפקוה רבנן לחולין, דכל מה שהן עושין למיגדר מלתא הוא, וכולהו ילפינן מדכתיב אליו תשמעון, דלפי אותה גירסא כ"ש דניחא הכא:

8. טורי זהב על או"ח סימן תקפת: (ה)

אין תוקעים בשופר. משום שמא יטלנו בידו לילך אצל בקי ללמוד ויעבירונו ד"א ברה"ר והקשה המזרחי ב"ט נמי נגזר שמא יתקן כלי שיר והאריך בזה ולבסוף לא תי' כלום ולעד"נ דקול השופר לא ניתן לשיר אלא לתקועי של מצוה ע"כ לא גזרו כן ועוד ג"ל לתרין דאין להם לגזור ולעקור לגמרי ד"ת שצותה לתקוע ביום זה בשלמא בשבת לא מתעקר לגמרי כיון שבלא שבת תוקעין בי"ט ונראה שזהו בכלל מה שעשו סייג לתורה ולא לעבור על ד"ת דזהו לעבור על ד"ת לעקרו לגמרי ומה"ט ניחא עוד מ"ש ב"י בשם הר"ן מ"ש מילה דדחיה שבת ולא גזר' שמא יעביר התינוק ד"א ברה"ר ות' לחלק בין זה לזה בדוחק ולפי מ"ש ניחא דהתורה רבתה בפ' וביום השמיני אפי' בשבת לא רצו לעקור ד"ת בפ' משום גזירה וכיוצא בזה כתבתי ב"ד סי' קי"ז:

9. קובץ הערות - סימן סט

(ב) והנה בהך דינא דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשוא"ת ולא בקום ועשה, יש לחקור כמה חקירות:

א] מהו קום ועשה ושוא"ת. דיש לפרשו בשני פנים, אם הדבר תלוי בגוף האיסור אם הוא קו"ע או שוא"ת, או באופן העבירה עליו. ולדוגמא, באומר שבועה שאוכל ככר זו אם אוכל זו, ואכל את התנאי ולא אכל את האיסור, דגוף האיסור הוא שוא"ת, ומ"מ עבר עליו ע"י אכילת התנאי, שהוא קו"ע. וכן בראיית פנים בעזרה ריקם, גוף האיסור הוא שוא"ת, מה שאינו מביא קרבן, ואופן העבירה עליו הוא ע"י כניסתו בעזרה, שהוא קו"ע. ולהיפוך, באומר שבועה שלא אוכל זו היום אם לא אוכל זו למחר, ואכל את האיסור היום ולא אכל את התנאי למחר, דגוף האיסור הוא קו"ע, ועבר עליו ע"י שוא"ת, במה שלא אכל את התנאי למחר:

ג] באיכות העקירה, אם ע"י עקירתם נעקר דין התורה לגמרי, כגון כשפטרו סדין מציצית, נעקרה מצות ציצית מסדין ונעשית טלית פטורה מן התורה, או דבאמת דין התורה במקומו עומד, והסדין חייב בציצית מן התורה גם לאחר עקירתם, אלא שהתורה נתנה להם רשות לצוות לנו שלא לקיים המצוה, במקום שיש להם טעם על זה:

ד] טעמו של ד"ז, הא דמתלקינן בין קו"ע לשוא"ת, אם הדבר תלוי במדרגת חומר האיסור, דקום עשה הוא דבר חמור ואין כח בידם לעוקרו, ושוא"ת אינו חמור כ"כ ויש כח בידם לעוקרו, או דבאמת, מצד

עצמו אין חילוק כלל בין קו"ע לשוא"ת, והא דמפלגינן בינייהו הוא מטעם הנ"ל. דדין התורה במקומו עומד, ומן התורה הטלית חייבת בציצית גם לאחר עקירת חכמים, וצריך להטיל בה ציצית, ולעומת זה מצוה ג"כ מן התורה לשמוע לדברי חכמים, שאסרו להטיל ציצית בסדין, ושני הדינים האלו סותרין זה את זה, ועל כן שוא"ת עדיף:

ה) **וכל החקירות האלו תלויות זו בזו**, דאם נאמר שע"י עקירתם נעקר דין התורה לגמרי, צריך לפרש טעם החילוק שבין קו"ע לשוא"ת, מפני חומר האיסור דקו"ע, שהוא דבר חמור, אין להם הכח לעוקרו, ושוא"ת, דאינו חמור כ"כ, יש כח בידם לעוקרו. וממילא צ"ל, שהדבר תלוי בגוף האיסור עצמו, אם הוא קו"ע או שוא"ת, ולא איכפת לן באיזה אופן הוא עובר עליו. אבל אם נאמר שבאמת דין התורה מצד עצמו לא נעקר כלל ממקומו, אלא שנגד דין התורה יש לנו ג"כ דין תורה שאסור לעבור על דברי חכמים, וכיון ששני הדינים האלו סותרין זה את זה, ממילא שוא"ת עדיף, ולא בקולא וחומרא תליא מילתא, אלא דכך הוא הדין, בכל מקום ששני דברים סותרין זה את זה צריך להיות שוא"ת, כמו באין עשה דוחה עשה, ולפי"ז לא איכפת לן בגוף האיסור אם הוא קו"ע או שוא"ת, אלא באיזה אופן עוברין עליו, וכדאמר ליה ר' יהושע לר' אליעזר [זבחים פ' ע"א] אם נתת, עברת על כל תוסיף ועשית מעשה בידים, ואם לא נתת, עברת על כל תגרע ולא עשית מעשה בידים:

ו) **ולדוגמא בראיית פנים בעזרה ריקם**, אם נאמר שע"י עקירתן נעקר דין התורה לגמרי, ואם יפטר והוה חכמים ממצות הבאת קרבן יהא פטור מן התורה, ממילא מותר לו ליכנס לעזרה, דביטול חיובא דקרבן הוא שוא"ת, ויש כח ביד חכמים לעוקרו, וממילא אין כאן איסור כלל בכניסתו ריקם. אבל אם נאמר שדין התורה לא נעקר ממקומו, אלא דכיון שאסור לו לעבור על דברי חכמים, ע"כ צריך להיות שוא"ת, וא"כ הכא אי אפשר לו ליכנס ריקם, שהרי בזה יעבור על דברי תורה ע"י מעשה בידים, ובמקום תרתי דסתרי אסור לעשות מעשה בידים:

ז) [ברבינו יונה ריש ברכות כתב דלאחר חצות פטרוהו חכמים מק"ש, ומוכח שם מדבריו, שאפילו יקרא, לא קיים מצות ק"ש כלל. ובתוס' סוכה (ג' ע"א [ד"ה דאמר]) בהא דלא קיימת מצות סוכה מימך, כתבו דכיון דפסלוהו מדרבנן לא קיים מצוה גם מדאורייתא. והר"ן פרק ערבי פסחים (כ"ה ע"ב מדפי הרי"ף) גבי מי שלא אמר שלשה דברים אלו וכו', חולק בזה עיי"ש. ובחידושי אנשי שם פרק במה מדליקין [שבת י' ע"א מדפי הרי"ף] הקשה על הר"ן ריש כתובות [א' ע"ב מדפי הרי"ף] דעקרו חכמים אבילות יום ראשון דאורייתא, ואיך יהא מותר בקו"ע בדברים שהאבל אסור בהן. וי"ל כיון שעקרו חכמים מצות אבילות, ממילא ליכא איסורא. אלא שבר"ן ריש כתובות [שם] נראה דבאמת אסור לעבור בקו"ע]:

10. ספר ים שלמה - יבמות פרק י אות יו

מסקינן בסוגי' (פ"ט ע"א) במס' תרומות (פ"ב מ"ב) אין תורמין מן הטמא על הטהור, ואם תרם בשוגג, תרומתו תרומה, במזיד, לא עשה ולא כלום, והא דדרשינן (דברים י"ח, ד') תתן לו, ולא לאורו, דמשמע דאין תרומה חל על הטמאה, אפי' בדיעבד, איירי שלא היתה לו שעת הכושר, כגון שנתלשו [על ידי] טמא, ומשקה טופח עליהם, כן מוקי לה תלמודא בפרק כל שעה (פסחים ל"ג ע"א) וכן פסק הרמב"ם (ה' תרומות פ"ה ה"ח) **וכתב עוד הרמב"ם (שם) הא דבשוגג תרומתו תרומה, היינו שלא ידע שהיא טמאה, אבל אם ידע שהיא טמאה, ושגג, וסבר, שמותר לתרום עליה, אין תרומתו תרומה, ודברים של טעם הם, דקרוב למזיד, דה"ל למידע, או לשאול, כי מן השכל והסברא שאין לתרום מן הרע על הטוב, והקשו בתו' (ד"ה אין תורמין) והלא מרע על הטוב אפי' במזיד תרומתו תרומה, ותירצו, דהתם ראויים הן לאכול, משא"כ בטומאה, דלא חזי לאכילה כלל, וכן מתני' דתורם קישות ונמצא מרה וכו' דלקמן, איירי כה"ג, שאינה ראויה לאכילה כלל, עוד הקשו (ד"ה קישות) א"כ מ"ש מיינן ונמצא חומץ, ובידוע שהיה חומץ בשעת הפרשה, אינו תרומה כלל, לפי שלא חפץ בתרומה זו, וה"נ בשוגג [אמאי] הוי תרומה, ותירצו, דיין וחומץ דומה קצת לשתי מינין, משום הכי אמרינן, היכא דלא ידע, שבטלה תרומתו כל עיקר, משא"כ בטמא לטהור:**

11. תוספות על קידושין דף מו/ב

אם אינו קדוש נשיאות חטא למה. למ"ד התם (תמורה דף ד:) כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני דאי לא מהני אמאי לקי ניהא מאי דקאמר דהתורם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה דאי אינו קדוש נשיאות חטא למה אבל למ"ד התם דאי עביד לא מהני והא דלקי משום דעבר אמילתא דקאמר רחמנא א"כ קשה מאי קאמר הכא גמרא אם אינו קדוש נשיאות חטא למה דילמא לעולם אימא לך דאינו קדוש ואפ"ה איכא נשיאות חטא דעבר אמילתא דקאמר רחמנא ויש לומר דודאי בעלמא לא מהני והכא מהני והיינו דקאמר גמרא אם אינו קדוש נשיאות חטא למה כתוב כלומר אי משום דעבר אמילתא דקאמר רחמנא כיון דבקר א כתיב בהרימכם את חלבו ממנו כל חלב דגן תירוש ויצהר דמשמע שיש לו לאדם לתרום מן היפה ואם לא הביא מחלבו פשיטא דעבר א"כ למה כתיב האי קרא ולא תשא עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו פשיטא אלא ש"מ דלהכי כתיב לומר לך דהתורם מן הרעה על היפה דאיכא שני חטאות חטא שעבר על מה דקאמר רחמנא דיתרום מן היפה וחטא על תרומתו דהויא תרומה מן הרעה והיינו דקאמר מכאן לתורם מן הרעה על היפה כו':

12. חידושי הגר"ח מסכת קידושין דף מז עמוד ב

בענין התורם מן הרעה על היפה

אם אינו קדוש נשיאות חטא למה מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה. והקשו בתוס' דמאי ראייה דלמא איכא נשיאות חטא משום דעבר על מימרא דרחמנא, כמו דס"ל לרבא בכל מקום. ואמר בזה הגר"ח זצ"ל דהתורם מן הרעה על היפה אין האיסור מעשה ההפרשה מן הרע, אלא דהאיסור הוא מה שאינו תורם מן היפה, ולו יצויר שאחר ההפרשה מן הרע היה יכול לתרום עוד הפעם מן היפה לא היה בזה איסור כלל. וזהו קושית הגמ', כיון דלא מהני ואינו קדוש, הרי יכול עוד לתרום מן היפה ולא עבר כלל אמירא דרחמנא. [א"ה, ע"ע בחידושי הגר"ח ז"ת תמורה דף ה ע"א שהעיר שכדברי הגר"ח מבואר ברשב"ם בב"ב דף פד ע"ב ע"ש].

13. שערים מצויינים בהלכה

שם ע"ב וכי ב"ד מתנין לעקור דבר מן התורה. פי' דודאי מצינו דחכמים בטלו תקיעת שופר ונטילת לולב כשיחול בשבת, בשב ואל תעשה, אבל לא מצינו שיבטלו הדיבור והמעשה שהאדם עשה, כגון הכא שהפריש תרומה ומשום גזירה בטלו מעשיו, ואע"ג דמצינו בכתובות (ג.) לא הוי גט, ומדרכנן הוי גט ושרינן אשת איש לעלמא, התם אמרינן כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש, ופרש"י (שם) כשיבא גט שהכשירו חכמים אפקעינהו רבנן לקידושין. ועי' מה שכתבנו לקמן (צ: ד"ה הא).

14. חדושי הרשב"א על מסכת כתובות דף ג/א

כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעיניהו רבנן לקידושיה מיניה. וא"ת מאי שנא מטבע במים שאין להם סוף דלא אפקעיניהו רבנן לקידושיה משום עיגונות. י"ל דבכדי לא מפקיעי להו לרבנן לקדושיה אלא היכא דאיכא סרך גיטא כדהכא, אי נמי בעד אחד מעיד שמת בעלה דהיא נמי משום תקנת עגונות היא, כדאיתא בריש פרק האשה רבה (יבמות פח, א) דסמכה אהימנותיה דעד ואפילו בגוי מסיח לפי תומו. ועיקר טעמא דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעיניהו לקידושיה מיניה. וכן פרש"י ז"ל בשבת פרק חבית (קמה, ב) גבי אין עד מפי עד כשר אלא בעדות אשה בלבד, ואע"ג דאי אתי בעל תצא מזה ומזה והוולד מן האחרון ממזר גמור כדאיתא התם בפרק האשה רבה (יבמות פט, ב), היינו טעמא משום דלא אפקעיניהו רבנן לקידושיה לגמרי אלא משום דסמכין אדיוקא דאיתתא ומימר אמרי אתתא דייקא ומינסבא, וכיון שבא הבעל איגלי מילתיה דלא דייקא שפיר. ומכל

מקום מעיקרא לא אפקיעינהו רבנן לקדושיה אלא משום סרך דעד אחד, אבל בברי בטבע במים שאין להם סוף לא תקינו. ...

15. ספר חתם סופר על מסכת שבת דף קמה/ב

אלא לעדות אשה בלבד. פירש"י אפקועי רבנן לקדושין מיניה. והקשה בתשו' פנים מאירות ח"א סי' פ"ט א"כ מ"ט כי אתי הבעל אמרינן הולד מהשני ממזר דאורייתא ואמאי הא אפקועי וכו', בשלמא אי טעמא משום דייקא ומינסבא י"ל כיון דאגלאי מילתא דלא הוית דייקא שפיר לא אפקועי קידושין אבל למ"ד משום מילתא דעבידא לאיגלוי לא משקרי אינשי א"כ נהי דהכא נמצא שהעד שיקר במילתא דעבידא לאיגלוי מ"מ איתתא מאי הוה לה למיעבד וכבר נפקעו קידושין ואמאי הולד ממזר דאורייתא וא"כ תפשוט מהכא דטעמא משום דייקא ומינסבא. ועיין תשו' שבות יעקב ח"ב ס"ק ט"ז שכ' דגם למ"ד משום מילתא דעבידא לאיגלוי מ"מ בעי ג"כ דייקא ומינסבא, ע"ש. ...

16. שו"ת שבות יעקב חלק ב סימן קטז

שאלה. הא דאיתא במתני' ריש פרק האשה רבה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעלך וניסת ואח"כ בא בעלה תצא מזה ומזה והולד השני ממזר דאורייתא אמאי לא אמרינן כיון דנשאת ברשות ב"ד וכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקועי רבנן לקידושין מיניה כדי שלא להרבות ח"ו ממזרים בישראל כדמצינו כמה פעמים בש"ס דאפקועי רבנן לקידושין מהאי טעמא:

תשובה. הנה לכאורה נראה שכוונת בזה הקושיא והסברא לפרש"י בשבת דף קמ"ה על הא דתניא ביה מנשה ואין עד מפי עד כשר אלא לעדות אשה בלבד פירש"י לעדות אשה לומר לאשה מת בעלך דאקילו ביה רבנן משום עיגונ' וכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקועי רבנן לקידושין מינה עכ"ל אכן מ"מ לק"מ ולא ידעתי איך נעלם מאתך מה שפרש"י להדיא שם ביבמות וז"ל ואע"ג דהימנא רבנן לעד א' באשה משום עגונה דטעמא משום דהיא גופא דייקא ומנסבא והא דלא דייקא קנסי לה עכ"ל ומבואר בש"ס שם דף צ"א דאפי' נשאת בשני עדים ג"כ קנסינן לה ולא אמרינן מה ה"ל למיעבד דקנסינן לה משום דלא דייקא קודם שנשאת והכי קי"ל כמבואר בא"ע סי' י"ז סעיף צ"ו וא"כ מעיקרא לא קשה כלל קושייתך דמש"ה לא אפקה

רבנן לקידושין מינה משום קנס דלא דייקי ואל תשיבנו מהא דאבעי' בש"ס טעמא דעד אחד מהימן משום דאיהו דייקא ומנסבא או משום מילתא דעבידא לגלויי ולא אפשרי האי אבעי' ואם איתא תפשוט לי' ממנת' דמוכח דמשום דייקא ומנסבא ולהכי אף שנשאת ע"פ ב"ד ועדים תצא מזה ומזה והולד ממזר מטעם קנס דלא דייקא:

17. ספר שב שמעתתא - שמעתא ז פרק א

קיימא לן עד אחד במיתה מהימן, וטעמא כתבו התוס' דאינו אלא מדרבנן, ואע"ג דאין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה, מכל מקום כיון שדומה הדבר הגון להאמין משום חזקת דייקא ומנסבא, ומתוך חומר שהחמרת עליה בסופה ובדבר שיש קצת טעם וסמך לא חשיב עוקר דבר מן התורה ע"ש בתוס' ריש פרק האשה רבה יבמות פח. ד"ה מתוך, ושיטת רש"י בשבת דף קמ"ה דאקילו בה רבנן משום עגונה, וכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקיעינהו רבנן לקידושין מיניה ע"ש, ומיהו לכולי עלמא אם באו עדים אח"כ שהוא חי הולד ממזר ותייבת קרבן, וכמבואר בש"ס פרק האשה רבה דף צ"ב ליתיה למתני' מדתני ביה מדרשא ע"ש, ולא אמרינן הא כבר עקרוה רבנן לקידושין מיניה משום דלא עקרוה אלא משום דראו חכמים להאמין לעד שאומר מת, אבל כל שנתברר בודאי ששקר העיד העד וחי היה לא עקרוה לקידושין אלא כשהיה הדבר עומד כמו שהיה בהעדאת העד אבל כשיתברר הדבר לא עקרוה לקדושין, והוי ליה הולד ממזר ותייבת קרבן:

18. רש"י מסכת יבמות דף פט עמוד ב

משתעמוד בקומתה – [1] כשתגיע לפרקה בשנים ובהבאת שער.

19. תוספות מסכת יבמות דף פט עמוד ב

בקומתה - פי' בקונטרס שתגיע לפירקה בשנים ובהבאת שערות ואין הלשון משמע כן דאם כן ה"ל למימר משתגדיל [2] אלא אר"י משתעמוד בקומתה היינו שנראית גדולה קצת אף על פי שעדיין לא הגיעה לפירקה לפי שנראית כאשתו אבל כל זמן שנראית קטנה היו נראים דברי חכמים כמו חוכא ואיטלולא אם היה יורשה.

20. ריטב"א על יבמות דף פט/ב

הפקר ב"ד הפקר שנאמר וכל אשר לא יבא. ופסק הרמב"ם ז"ל דה"ה לכל ב"ד חשוב בכל מקום ובכל זמן וכדאמרין במסכת משקין (מו"ק ט"ז א') ומגלן דמפקרין, ומכאן סמך להכרזות שנהגו במלכותינו כי מפני שיש בו תיקון ללקוחות ולמוכרים מפקיעים זכותו של מערער מפני שלא מיחה:

21. שו"ת רע"א - קמא - סימן רב

ויראה לי ליישב, דהא באמת גוף הדבר צריך טעם דלמה יסברו תוס' והרא"ש דלא כהר"ן, הא הר"ן טעמא קאמר, כיון דילפינן מקרא דהפקר ב"ד הפקר, א"כ למה לא יהיה לתקנתם כל דין דאורייתא ויראה דודאי מודים תוס' והרא"ש דמה דמצינו דנתנה תורה כח לחכמים הוי דאורייתא, אלא דסוברים כיון דהפקר ב"ד למדנו בגיטין (דף ל"ו) מקרא דכל אשר לא יבא יוחרם רכושנו, א"כ לא מצינו רק דיש כח לחז"ל לסלק רשות בעלים ממנו כמו שם דעשאוהו חרם, אבל שיהיה כח בידם לומר שיהא קנוי לאחר לא מצינו, והרי לפנינו דבכ"מ קיל יותר סילוק מלהקנות, דסילוק א"צ קנין ובדיבור בעלמא עושה חפצו הפקר, ולהקנות חפצו לחבירו צריך מעשה קנין

22. ספר ים של שלמה - יבמות פרק י אות יט

[יט] דין דהפקר ב"ד הפקר, אפי' להפקיע ממון של אחר, ולהחליט ביד חבירו: אמר ר' יצחק (פ"ט ע"ב) מניין שהפקר ב"ד הפקר, שנא' (עזרא י', ח') כל אשר לא יבא לשלשת הימים, בעצת השרים והזקנים, יחרם כל רכושו וגו', ר' אלעזר אמר מהכא (יהושע י"ט, נ"א) אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן, ויהושע בן נון, וראשי האבות למטות ב"י וגו', וכי מה ענין ראשים אצל האבות. אלא מה אבות מנחילין לכל מי שירצו. אף ראשים מנחילין לכל מי שירצו, ונראה דהא דר"א עדיף דילפינן מיניה, שיוכלו להפקיע ממון של אחר ולהחליט לחבירו, ולא תימא, דווקא שיוכלים להפקיר אותו, או להחרימו, וכתב הרמב"ם (ה' סנהדרין פכ"ד ה"ו) דה"ה לכל ב"ד חשוב, בכל מקום, ובכל זמן, כדאמרין במסכ' מ"ק (ט"ז ע"א) וכו' מגלן דמפקרין, וכתב הריטב"א, מכאן סמך להכרזות שנהגו במלכותינו, כי מפני שיש בו תיקון ללקוחות, ולמוכרים, מפקיעין זכותו של מערער לגמרי, מפני שלא מיחה:

23. חדושי הרשב"א על מסכת גיטין דף לו/ב

רבא אמר הפקר ב"ד הפקר. אקשיא קמייתא דאקשינן ומי איכא מידי דמדאורייתא מטמא שביעית ומתקני דלא תשמש קאי, ואוקמא אפי' כרבנן דפלוגי עליה דרבי לומר דשמיטה בזמן הזה דאורייתא, ואפ"ה אתא הלל והתקין פרוזבול דהפקר ב"ד הפקר כדדריש לה מקראי ואויל, והכא נמי אפקורה אפקר הלל ממונר של לוח לגבי מלוה ומגבי ליה, וכן פרש"י ז"ל דאקושיא קמייתא קאי. ומינה שמעינן דכח ב"ד יפה להפקיר ממון מזה ולזכותו לזה אפי' קודם שבאו לידו, וכן מוכח מקרא (יהושע יט, נא) דאלה הנחלות אשר נחלו, דמה אבות מנחילין ואומרים שדה פלוני לפלוני וזכה לו מיד ואף קודם שבא לידו, אף ראשים מנחילין לכל מי שירצו ואומרים ממון ראובן יהא לשמעון וזוכה בו מעתה שמעון:

24. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת גיטין דף לו עמוד ב

מנין שהפקר ב"ד הפקר וכו'. כתב הרשב"א נפקא מינה בין ב' הילפותות. דלקרא קמא לא שמעינן אלא רק שכח ב"ד להפקיע ממון "יחרם כל רכושו". ואילו לילפותא מ"אלה הנחלות וגו'" ה"ה כמו האבות שמנחילים וכחם גם להקנות ולהכניס לרשותו של זה.

25. תוספות מסכת יבמות דף פט עמוד ב

כיון דלא ירתי לה קרי ולא ענו לה - משמע דכל היכא דירית לה מטמא לה דהוי מטמא למת מצוה ולפי זה אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיוט לא ירית לה מדאמר (לקמן דף צ:): ואין מטמא לאשתו פסולה דאי הוה ירית לה הוה מטמא לה כמו למת מצוה ומיהו על כרחך לאו הא בהא תליא דהא נשאת על פי ב"ד ואח"כ בא בעלה אמר' דאין מטמא אף על גב דבעלה הראשון יורשה דלדידיה לא קנסן ואף על גב דאין זכאי במציאתה ובמעשה ידיה היינו משום קנס דידה אבל ירושה אמאי ליפסיד בעל ועוד דא"כ כהן גדול ונזיר יטמאו לקרוביהם ולכל מורישיהם כשאין יורש אלא הם וכן לנשיהם ועוד למ"ד (כתובות דף פג.) ירושה דבעל דאורייתא אמאי איצטרך קרא שהבעל מטמא לאשתו פשיטא דמת מצוה היא ונראה לר"י דמשום דירית לה לא הויא מת מצוה אלא משום דיש כח ביד חכמים לעקור דבר שהוא מן התורה בדבר הזומה כדפירשתי לעיל דכיון דלא ירתי לה דומה למת מצוה ומיהו אינה מת מצוה גמור ...

1. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סב/א

דתניא שלשה דברים עשה משה מדעתו והסכימה דעתו לדעת המקום פירש מן האשה ושיבר הלוחות והוסיף יום אחד ... הוסיף יום אחד מדעתו מאי דרש דכתיב וקדשתם היום ומחר היום כמחר מה מחר לילו עמו אף היום לילו עמו וליילה דהאידינא נפק ליה שמע מינה תרי יומי לבר מהאידינא והסכימה דעתו לדעת המקום דלא שריא שכינה עד שבתא

2. חגיגה (טו):

אשכחיה רבה בר שילא לאליהו אמר ליה מאי קא עביד הקדוש ברוך הוא אמר ליה קאמר שמעתא מפומייהו דכולהו רבנן ומפומיה דרבי מאיר לא קאמר אמר ליה אמאי משום דקא גמר שמעתא מפומיה דאחר **אמר ליה אמאי רבי מאיר רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק אמר ליה השתא קאמר מאיר בני אומר...**

3. ספר תשב"ץ קטן סימן תסה

נקוט האי כללא בידך כל המנהגים של חתן ושל כלה אנו למדין ממתן תורה שה' היה מראה עצמו כחתן נגד כלה שהם ישראל.

4. ערוך השולחן אבן העזר סימן לד

סעיף ד: ... וי"א דזהו החופה והקדושין של כלל ישראל שנתקדשו להקב"ה בשעת מתן תורה דהחופה הוא הר סיני שכפה עלינו את ההר כגיגית ועמדנו תחת ההר כתחת החופה והקדושין היא מתן תורה [רמב"ן] ואמת הוא כי מאז נתקדשנו וגם זיווג הזה בא בקדושה ושייך לברכת אירוסין של זיווג הזה ולפ"ז אתי שפיר שהקדימו החופה דכפיית ההר היה קודם מתן תורה כמפורש בתורה:

5. ילקוט יוסף שובע שמחות א הערות פרק ו - סדר עריכת הקידושין

ומה שהחתן בא אל הכלה, הוא כמו שהקדוש ברוך הוא בא ראשון להר סיני שנאמר, ה' מסיני בא, כחתן אל הכלה ואחר כך באו ישראל להר סיני.

6. המקנה מסכת קידושין הקדמה - פתחא זעירא

מי ימלל ומי ישמיע תהלת ה' על כל אשר גמלנו והפליא חסדו ורב טובו עלינו ורוממנו מכל לשון לחסות תחת כנפיו ולדבקה בו כאמור ואתם הדבקים בה' אלקיכם וגו' והאמירנו להיות לו לעם סגולה לשם ולתפארת ומרוב אהבתו וידידתו ערבו עלינו דברי דודים חכו ממתקים כאמור פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי. יותר מהמה חבה יתרה נודעת לנו לקדש אותנו קדושת עולמים בחופה ובקידושין כאמור וארשתיד לי לעולם וארשתיד לי בצדק ובמשפט ובחסד ברחמים וארשתיד לי באמונה וידעת את ה' וכתוב והיה ביום ההוא נאום ה' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי ואומר כי אנוכי בעלתי בכם ועל זה תקנו לומר בברכת אירוסין לקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין:

7. משולחן רבי אליהו ברוך - על המועדים ע' רפג- רפז

לימוד ליל שבועות

ג. העולה מכל האמור, שכדי לזכות לקבלת התורה המתחדשת בכל שנה ושנה צריך ללמוד מתוך שמחה, ולכן יש להקפיד ביותר על הלימוד בליל שבועות, ללמוד בלילה זה בשמחה ובהתפעלות והנאה מהלימוד, ויש מעלה מיוחדת לזה בלימוד הלילה וכמו שכתב הרמב"ם שאין רינה של תורה אלא בלילה שנאמר קומי רוני בלילה, ומזה יהא השפעה לכל השנה, וכידוע מהקדמונים דיו"ט דשבועות הוא 'יום הדין' על תורה. [והנה הדין על ביטול תורה אינו רק בכמות אלא גם באיכות, וכידוע מהגר"א שאם יש עורק אחד פנוי מעיון התורה ה"ז בגדר ביטול תורה. ובחור שלא רוצה להשקיע בעיון התורה (מה שנקרא בשפה האמריקאית 'תיק איט איז') על זה גם צריכים ליתן דין וחשבון].

וכבר הבאנו מהזוה"ק (אמור צח, א) שצריכים להיות ניעורים בליל שבועות, בכדי לחדש חידושי תורה שהם קשויים לבלה, והיא התורה, וא"כ צריך ללמוד בעיון

בליל שבועות⁷, שע"ז זוכים לחדש חידושי תורה שיהיו בגדר קישוטים לבלה, ואמנם ידועים דברי הגר"ח מוואלאזין (כתר ראש אות נז) דעצם לימוד וחזרת הגמרא הוא ג"כ בגדר חידושי תורה, שבכלל הדו"ת הוא כל מה שלומד יותר ומתבררים הדברים אצלו, אבל קישוטים לבלה הוא כאשר זוכה בלימוד הלילה לחדש דבר חדש בתורה, וזה בא רק מתוך לימוד בעיון, ומתוך שמחה, כמשוש חתן שמביא קישוטים לבלה.

וזה צורת הלימוד הרצוי בליל שבועות ובכל השנה, מצד אחד בעיון גדול בבחינת "למיימינים בה" וכלשון רש"י "שעסוקים בתורה בכל כוחם וטרודים לדעת סודה", ומצד שני ללמוד מתוך שמחה והתפעלות והנאה מהלימוד, וע"ז זוכים להביא קישוטים לבלה ולזכות לקבלת התורה המתחדשת, וכפי שדייקנו שא"ז קישוטי ליום הנשואין אלא לבלה, שבכל שנה איכא קבלת התורה 'לכלה חדשה', ואי"ה שנזכה לקבלת התורה.